

Toplumsal Refahın Sağlanması Halk Eğitiminin Önemi Ve Hâmit Zübeyr Koşay'ın Konuyla İlgili Görüş ve Önerileri

The Importance of Public Education in Ensuring Social Welfare and the Opinions and Suggestions of Hâmit Zübeyr Koşay on the Subject

Muhammet Nuri CEYLAN

Amasya Üniversitesi, Fen-Edebiyat
Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Amasya, Türkiye

Bu çalışma Hâmit Zübeyr Koşay'ın Hayatı ve Halk Bilimi ile İlgili Çalışmaları başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Geliş Tarihi/Received: 31.01.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 21.06.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 31.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Muhammet Nuri CEYLAN
E-mail: muhammet.ceylan@amasya.edu.tr

Atıf: Ceylan, M. N. (2023). Toplumsal refahın sağlanması halk eğitiminin önemi ve Hâmit Zübeyr Koşay'ın konuyla ilgili görüş ve önerileri*. *Culture and Civilization*, 5, 9-15.

Cite this article as: Ceylan, M. N. (2023). The importance of public education in ensuring social welfare and the opinions and suggestions of Hamit Zübeyr Koşay on the subject. *Culture and Civilization*, 5, 9-15.

Öz

Millî kimlik, istikbalin inşası ve genç kuşakların temeli sağlam bir medeniyet üzerinde gelecekle-rini şekillendirmesi bağlamında toplumun bütün kesimlerini içine alan bir yönelimle tertip ve tat-bik edebilecek halk eğitimi büyük önem arz etmektedir. Halk eğitiminin temel gayesi, toplumun muasır medeniyetler seviyesine ulaşması ve bireylerin maddi-manevi kültürel değerlerine sahip çıkarak medeniyetin teşekkülünde bilinçli bir şekilde yer almalarının sağlanmasıdır. Halk eğitimi başta dil, tarih, edebiyat, sanat olmak üzere birçok farklı alanda halkın eğitilmesi amacını gütmektedir. Bu çalışmada millî şuur ancak halkın eğitimi ile uyandırılabilir ilkesi doğrultusunda birey-lerin kimlik ve geleceklerinin inşa edilmesi, Türk kültür ve medeniyetinin uluslararası çevrelerde her cihetle tanıtılması ve tüm bu değerler sisteminin gelecek kuşaklara aktarılması hususlarında Hâmit Zübeyr Koşay'ın görüş ve önerilerine yer verilmiştir. Ayrıca halk kültürünün, eğitim içindeki rolü Koşay'ın düşünceleri etrafında açıklanmış, geleceğin inşasında halk eğitiminin önemi dikkat-lere sunulmuştur. Bu bağlamda halk eğitiminin tanımı, kapsamı, toplum ve birey için önemi, halk eğitiminde bireylerin ve kurumların vazifeleri aktarılmış; halk eğitimi hususunda atılması gereken adımlar Hâmit Zübeyr Koşay'ın fikirleri etrafında ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hâmit Zübeyr Koşay, halk eğitimi, kültür, medeniyet, millî eğitim

ABSTRACT

In the context of national identity, building the future, and shaping the future of young genera-tions on a solid civilization, public education that can be organized and applied with an orientation that includes all segments of society is of great importance. The main purpose of public education is to ensure that the society reaches the level of contemporary civilizations and that individu-als take a conscious place in the formation of civilization by protecting their material and moral cultural values. Public education aims to educate the public in many different fields, especially language, history, literature, and art. In this study, Hâmit Zübeyr Koşay's views and suggestions on the construction of the identity and future of individuals, the promotion of Turkish culture and civilization in all aspects in international circles, and the transfer of this whole system of values to future generations are in line with the principle that national consciousness can only be awakened through public education. In addition, the role of folk culture in education is explained around Koşay's thoughts, and the importance of public education in the construction of the future is presented. In this context, the definition of public education, its scope, its importance for society and the individual, and the duties of individuals and institutions in public education have been conveyed, and the steps to be taken in public education have been tried to be expressed around the ideas of Hâmit Zübeyr Koşay.

Keywords: Culture, civilization, Hâmit Zübeyr Koşay, national education, public education

Giriş

Türkiye’de halk eğitimi nedir, halk eğitiminin kapsamı, halk eğitiminde bireye, topluma, kurum ve kuruluşlara düşen görevler nelerdir, toplumun millî benlik kavramı etrafında muasır medeniyetler seviyesine çıkarılmasında halk eğitiminin rolü ve önemi nedir hususlarında geçmişten günümüze birçok kıymetli çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Özellikle 20. yüzyılda ulus devlet olma çabaları ve milliyetçilik akımları çerçevesinde şekillenen faaliyetler, millîlik esası doğrultusunda halk eğitimi çalışmalarına hız verilmesini sağlamış, bu yönde önemli inceleme ve araştırmalar kaleme alınmıştır. Bunun yanı sıra 21. yüzyılda eğitim-öğretim modelleri, Türkiye’deki halk eğitiminin icra şekilleri, millî eğitimin gerçekleştirilmesi hususlarında birçok çalışma yapılmıştır. Türk kültür tarihi araştırmalarına önemli katkılar sunan ilim adamı Hâmit Zübeyr Koşay’ın halk eğitimi mevzusundaki görüş ve önerileri de bu anlamda ayrı bir kıymete sahiptir. Bu çalışmada Hâmit Zübeyr Koşay’ın, kültür ve medeniyetin inşasında halk eğitiminin rolü ve önemi hakkındaki görüş ve önerileri aktarılmıştır. Böylece çalışmanın, bu mevzu etrafında yapılacak inceleme ve araştırmalara fayda sağlayacağı gayesiyle literatüre kazandırılması hedeflenmiştir.

Çalışmanın amacı ve akademik literatüre katkısı doğrultusunda belirlenen şu araştırma sorusu kaleme alınan çalışmayı şekillendirmiş ve kapsamını belirlemiştir: Millî şuurun uyandırılması, tarih, dil ve kültür bilincinin canlandırılması ve toplumun müreffeh bir seviyeye ulaşmasında halk eğitiminin rolü nedir? Araştırma sorusu bağlamında çalışmada ilk önce halk eğitimi hususunda çeşitli ilim adamlarının görüş ve önerilerine yer verilmiş, daha sonra Hâmit Zübeyr Koşay’ın halk eğitimi etrafında şekillenen düşünceleri aktarılmıştır. Çalışmada “millî terbiye” veya “halk terbiyesi” kavramları yerine genel olarak “halk eğitimi” ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca halk eğitiminin gerçekleştirilmesine önemi ve bu kapsamda atılması gereken adımlar hakkında çeşitli öneriler de sunulmuştur.

Halk Eğitiminin Kapsamı ve Toplumsal Düzenin İnşasındaki Önemi

Bireylerin millî kimlik, dil, tarih alanlarda bilinçlendirilmesi, onlara değerler eğitimi etrafında maddi-manevi kültür öğelerinin tanıtılması, genel manada halk eğitimi olarak adlandırılmaktadır. Bu yönelimin temel gayesi ise milletin her yönüyle refah seviyesinin yükseltilmesi ve kültür düzeyinin en üst düzeye taşınmasıdır. Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde bu hususta önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda gazete ve dergiler çıkarılmış, millî halk mektepleri, müzeler, müzik okulları açılmış, okuma-yazma seferberliği başlatılmıştır. *Türk Yurdu*, *Türk Sözü*, *Sırat-ı Müstakim*, *Halka Doğru*, *Ülkü*, *Büyük Duygu* dergi ve mecmuaları basılmış, bu yöneline Ziya Gökalp, Necip Ali, Nafî Atuf, Fazıl Ahmet, Ethem Nejad, Mehmet Akif, Yusuf Akçura, Celal Sahir, Nusret Köymen, Nusret Kemal, Hâmit Zübeyr Koşay gibi isimler öncülük etmiştir. Çıkarılan dergilerde halkı bilinçlendirme gayesiyle bilgilendirmeler yapılmıştır. Toplum çeşitli mevzular (yalan söyleme, içki içme, kumar oynama vs.) hakkında uyarılmış, böylece halk eğitiminin gerçekleştirilmesi doğrultusunda ilk adımlar atılmıştır. Bunun yanı sıra beslenme, geleceğin inşası, oyun eğitimleri gibi konular da okurların dikkatine sunulmuştur (Bayındır Uluskan, 2006). Dergi ve mecmuaların vatan/yurt bilgisi, sağlık, beslenme, eğitim/okuma-yazma mevzularında halkı bilgilendirmesi ve buna öncülük etmesi son derece mühimdir. Çünkü bu yayınlar halka ulaşmanın en kısa ve etkili yolu olarak görülmüştür.

Halka doğru gitme ilkesi bu tür eğilimlerin şekillenmesinde büyük bir rol oynamıştır. Bu gaye doğrultusunda *Türk Derneği* (1908) kurulmuş, *Türk Derneği Mecmuası* yayımlanmış, *Türk Yurdu* ve *Türk Ocağı* dernekleri faaliyetlerine başlamıştır. Türk Ocakları halkın eğitilmesi bağlamında önemli kültür merkezleri konumuna yükselmiştir. Tüm bu faaliyetler Ziya Gökalp’ın çalışmalarıyla sistematik bir hâle getirilmiştir. Millî şuurun canlı tutulması, millî ruhun uyandırılması, millî kültürün ortaya çıkarılması amaçları çerçevesinde Ziya Gökalp’ın attığı adımlar halk eğitiminin nasıl ve hangi şekillerde olacağına bir işaret olmuş ve daha sonra bu hususta atılacak adımlara öncülük etmiştir. Bu çerçevede 1920 yılında Maarif Vekâleti’ne bağlı olacak şekilde Hars Dairesi kurulmuştur. Hars Dairesi, halk eğitiminin gerçekleştirilmesi amacıyla Anadolu’nun her köşesindeki öğretmenlere ulaşarak onlardan buldukları bölgelerde halkı dil, tarih, kültür alanlarında bilgilendirmelerini ve o bölgelerdeki folklor ürünlerini derleyerek kayıt altına almalarını istemiştir. Özellikle genç kuşakların her yönden gelişiminin sağlanması, halk eğitiminin bütünlük arz edecek şekilde gerçekleştirilmesi gayesiyle yurdun çeşitli bölgelerinde Türkiyat enstitüleri, musiki muallim mektepleri, halk evleri, köy enstitüleri açılmıştır. Bu yönde atılan adımlardan biri de müzecilik faaliyetleridir. Halka kendi kimliğinin öğretilmesi, çağdaş muasır medeniyetler seviyesine gelmesinin sağlanması açısından en önemli kurumlardan biri olarak müzeler görülmüştür. Bu minval üzere Ankara’da ilk etnografya müzesi açılmış, daha sonra bu müzecilik faaliyetleri yurdun dört bir yanına yayılmıştır. Halk eğitimi -müze ilişkisi etrafında müzelerde el sanatlarının, giyim, kuşam ve süs eşyalarının, dokuma aletlerinin, mutfak malzemelerinin, ev eşyalarının sergilenmesi öncelik kazanmıştır. Böylece halkta “millî şuur” ve “millî benlik” duygularının canlandırılması amaçlanmıştır. Halkın her yönüyle eğitilmesi ve geliştirilmesi, millî bilincin uyandırılması ve maddi-manevi kültür değerlerinin kayıt altına alınması hedefleri doğrultusunda Anadolu Halk Bilgisi Derneği (1927) kurulmuş, 1930’lu yıllarda Türk Dilini Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) ve Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) faaliyetlerine başlamıştır (Çobanoğlu, 2016). Farklı dönemlerde faaliyete başlayan tüm bu kurum ve kuruluşlar, halk eğitime doğrudan veya dolaylı olarak katkılar sunmuş, bu yönde atılacak adımlara öncülük etmiş, Türk kültür ve medeniyetinin gelecek kuşaklara aktarılması hususunda da önemli görevler üstlenmiştir. Bu bağlamda *Halk Bilgisi Mecmuası* ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü mecmua halk eğitimi hususuna özenle eğilmiş, yayın amaçları etrafında terbiye/ eğitim mevzuuna ayrı bir bölüm açmayı gaye edindiğini belirterek bu çerçevede kaleme alınan kıymetli yazıları okurlara ulaştırmıştır.

Halk Bilgisi Mecmuası’nın yayın politikası ve amaçları incelendiğinde halk eğitimi hususunda önemli görüş ve önerilerin sunulduğu görülecektir. Devrin önde gelen ilim adamları, eğitimcileri, mütefekkirleri bu mecmuada halk eğitimi hususunda kıymetli düşüncelerini kaleme almış ve bu manada yapılması gereken şeyleri sırlamamışlardır. Mecmuanın ilk yazısı olan “Yürüyeceğimiz Yol” başlıklı kısmında mecmuanın dört temel alanda yayın yapacağı belirtilmiştir. Bunlar; Tetkik, Anasir, Terbiye ve Kitabiyat’tır. *Halk Bilgisi Mecmuası*’nı inceleme-çeviri metin şeklinde hazırlayan M. Altan Erik’e göre dernek, mecmuanın Terbiye kısmının faaliyetleri ile halka ait bilginin bilimsel metotlarla işlenip, yeniden halka ulaştırılarak işlevsel hale getirilmesini amaçladığını belirtmiştir. (Erik, 2022) Böylece ulusaldan evrensele uzanan bir halk terbiyesi gerçekleştirilmiş olacak, halkın değerlerine arka dönmeden o değerler üzerine inşa edilmiş bir toplumun tüm kesimlerini kapsayan bir eğitim politikası ile muasır medeniyetler seviyesine ulaşılacaktır.

Halk eğitiminin rolü ve önemi hususunda Ziya Gökalp'in çalışmalarının büyük bir kıymeti haizdir. Gökalp, *Muallim Mecmuası*'nda "Millî Terbiye" başlıklı yedi yazı yayımlar. Yazılarında halk eğitiminin kapsamını açıklar, bu çerçevede yapılması gerekenleri sıralar. O, halk eğitimi ve kültür bağına özellikle dikkat çekerek bu vasıta ile bireylere kültürel değerlerin benimsetilmesi gerektiğini savunur. Toplumsal değer yargılarının, fertlerin millî şuuru etrafında şekillendiğini belirterek ulusaldan evrensele uzanan bir eğitimin elzem olduğuna vurgu yapar. "*Her milletin hususî harsı ancak kendisi için terbiye gayesi olabilir. Türk çocuğu Türk milletinin içinde yaşayacaksa, Türk milletinin harsına göre terbiye edilmelidir. Türk milleti yirminci asrın içinde yaşıyorsa, harsı da yirminci asra mensup bir hars demektir. O halde, Türk çocuğu bu harsa göre terbiye görürse muasır bir terbiye görmüş olur.*" (Ziya Gökalp, 1981, s. 44). Ona göre, bunun sağlanması ancak millî bir eğitimden geçer. Bilimi ve çağdaş olanı reddetmeden kendi kültür değerleri üstünde yükselen bir eğitim benimsenmelidir. Böylece millî benlik ve millî kültür, halk eğitiminin esasını oluşturmalı ve bu titizlikle hareket edilmelidir. Burada dikkat çekilen husus ise topluma büyük bir önem verilmesidir. Çünkü asıl olan toplumun kendisidir fakat bireyler de göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda asıl hedef, toplumsal bir gelişim ve halkı aydınlık bir geleceğe kavuşturma arzusunun gerçekleştirilmesidir. Ziya Gökalp, halk eğitiminin çok yönlü olması gerekliliğini savunmuş ve bireyden topluma uzanan bir süreçten bahsetmiştir. Bu silsile içinde her bireye ayrı ve ulvi bir görev düştüğüne dikkat çeken Gökalp, ahlâk buhranına, şahsi ahlâk kaidelerine özellikle vurgu yaparak yalan söylemek, hile yapmak, sahtekârlık, içki içmek, kumar oynamak gibi ahlâk sarsıntılarına sebep olan durumlar üstünde özellikle durmuş, halk eğitiminin millî bir ahlâk düsturu etrafında inşa edilebileceği gerçeğini savunmuştur (Ziya Gökalp, 1975).

Devrin önemli fikir adamlarından biri olan ferdi terbiye ve içtimai terbiye konularında önemli eserler kaleme alan Halil Fikret de halk eğitiminde Türk Ocaklarının mühim vazifeler üstlendiğini belirterek, bu hususta yapılması gerekenleri aktarır. Halil Fikret'e göre halk eğitiminde dikkat edilecek temel hususların başında insanların ruhi tekâmül ve istidatlarına göre yetiştirilmesi gelmektedir. Bu kaideyi tatbik etmek elzemdir. Halk Bilgisi Derneği'ne ve Türk Ocaklarına büyük görevler düştüğünü ifade eden Fikret'e göre halkı her yönüyle öğrenmek, halkın hususiyetlerini tetik etmek, halk ile aydınları buluşturarak topyekûn bir kalkınma sağlamak mühimdir. Bu bağlamda aydınlara özellikle de muallimlere önemli vazifeler düşmektedir (Erik, 2022). Cumhuriyet dönemi fikir adamlarından Osman Halit de halk terbiyesini (eğitimi), bir toplum içinde hayatını idame eden her bir bireyin iktisadi, adalet, ahlâk, politika, sosyal düzen gibi birçok farklı cihette eğitilmesi ve bu gayeler doğrultusunda geliştirilmesi olarak tanımlar. Halk eğitiminin temel hedefleri arasında cinsiyet ayrımı olmaksızın her bireyin gerekli bilgi düzeyine ulaşmasının sağlanması, bilinçli bireylerle sağlıklı bir toplumsal düzenin inşa edilmesi ve ulus olma gayesinin gerçekleştirilmesi yatar (Osman Halit, 1933). Ahmet Ağaoğlu kaleme almış olduğu yazılarda halk eğitimi hususunda Ziya Gökalp gibi çok yönlü bir çalışma yapılması gerekliliğini savunur. Ağaoğlu'na göre halk eğitimi dil, din, ahlâk, tarih, sanat, musiki, edebiyat alanlarında bireylerin eğitilmesi üzerine kurulu olmalıdır. Bu değerler eğitimi, o toplumun "millet" olarak anılmasını sağlayacak, bir amaç doğrultusunda bir araya gelmelerine vesile olacaktır. Tüm bu değerler sisteminin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması sadece halk eğitiminin başarılmasıyla imkân bulabilir. Bu doğrultuda halk eğitimi çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ve toplumun aydın kesimleri vasıtasıyla öğrenilir, öğretilir. Böylece birey kendi öz benliği içinde dilini, dinini, ahlâk kurallarını, edebiyatını, sanatını şuurlu bir şekilde öğrenir ve bağlı bulunduğu milletin istikbalini inşa etmiş olur (Ağaoğlu, 2013). Cumhuriyet dönemi araştırmacılarından Ali Haydar Bey her yönüyle millî bir eğitim-öğretim programının gerekliliğine vurgu yapar. Türk toplumu içinde her bireyin şahsi menfaatlerini toplumun menfaatleri içinde eritmesi, bulunduğu topluma karşı sevgi ve saygıyla hareket etmesi, millî bir şuur etrafında vatan, millet, bayrak sevgisini yüceltmesi ve üstün tutması, bu bilinci sonraki kuşaklara aktarması gerektiğini ifade eder. Ona göre işte tüm bu değerler millî halk eğitimiyle mümkündür (Yanardağ, 2018).

Toplumun müreffeh bir seviyeye ulaşmasına dikkat çeken Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu da her alanda millî olmaya dikkat çekmiş, kalkınma ve ilerleme hususlarında halkın varlığına ve halk eğitimine özellikle vurgu yapmıştır. Ona göre bir bütünlük teşkil edecek eğitim ve bu minval üzere sağlanacak gelişim, toplumu iyi tanımaktan ve ondan yararlanmaktan geçer. Bir milleti tanımının en sağlıklı yolu ise folklor araştırmalarıdır. Bu çerçevede folklor, millî birliğin sağlanması ve halk eğitiminin gerçekleştirilerek toplumun müreffeh bir seviyeye ulaşması gayelerinde önem arz eder. Çünkü folklor, kültüre dolaylı veya doğrudan katkılar sağlar ve millî bir düşünce oluşmasına ön ayak oluşturur. Bu düstur etrafında aydınların ve bilim insanlarının hangi alanda çalışıyorlarsa çalışsınlar halka yönelmeleri gerektiğini belirtir. Fındıkoğlu'nun halk eğitimi, millî bilicinin uyandırılması ve bir bütünlük teşkil edecek toplumsal gelişimin sağlanması hakkındaki görüş ve önerileri bununla sınırlı kalmaz. Ona göre folklor ve eğitim ilişkisi bu bağlamda ehemmiyet arz eder. Halk eğitiminde önemli araçlardan biri de edebiyattır. Bu sebeple millî bir edebiyat oluşturulmalı, çocuk edebiyatı sahasında folklorun olabildiğince yararlanılmalıdır. Çünkü halk edebiyatı bir tecrübenin ürünüdür ve halk eğitimi mevzuunda bundan istifade edilmelidir (Düzgün, 1982). Vücuda getirilecek millî bir edebiyat ile halkın eğitilmesi bu anlamda mühim bir iştiğal olarak görülebilir. Öyle ki millî şuurla tertip edilmiş eserler vasıtasıyla millet olma bilinci uyandırılacak, toplumsal düzen içinde bireylere millî benlik, tarih, dil, kültür şuurunu kazandırılacaktır.

Geleneksel anlatılar da halk eğitimi içinde ayrı bir öneme sahiptir. Toplumun düşünce dünyasının bir yansıması olan halk anlatıları, içinde barındırdığı değer yargıları ile zengin bir kültürel miras olma özelliğine sahiptirler. A. Özgür Güvenç'e göre geleneksel anlatılar kendi içinde çeşitli mesajlarla donatılmışlardır. Bu anlatılar vasıtasıyla halkın çeşitli gayeler doğrultusunda bilinçlendirilmesi veya eğitilmesi hedeflenir. Bunların başında epik destanlar gelmektedir. Çünkü bu anlatılar, toplumsal birliği bireylere öğreten ve bir yönüyle o halkı eğiten verileri içinde barındırır. Böylece anlatılar vasıtasıyla millî birliğin sağlanması amacına ulaşmak için toplumsal bilinç açık tutulur veya bu bilinç bireylerde uyandırılmış olur (Güvenç, 2022). Görüldüğü üzere geleneksel anlatılar; masallar, efsaneler, mitler, halk hikâyeleri, destanlar halk eğitimi hususunda çeşitli şekillerde görevler üstlenmiştir. Bu anlatıların toplumsal bütünlük, bireylerin tarih bilinci verme, dil ve kültürel değerlerin korunması, gelenek ve göreneklerin genç kuşaklara aktarılması, vatan, bayrak sevgisinin aşılanması hususlarında halk eğitimine katkılar sağladığını söylemek mümkündür. Halk eğitimi mevzusu geçmişten bugüne her toplumun temel uğraş alanı ve en kıymetli hedefi olmuş, ilim insanları bu doğrultuda önemli adımlar atarak içinde buldukları toplumun refah seviyesini yükseltmeyi ve bağlı oldukları milleti muasır medeniyetler seviyesine çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu gaye doğrultusunda dil, edebiyat, din, tarih, musiki, sanat ve eğitim alanlarında önemli ve öncü adımlar atarak çeşitli çalışmalar yürütmüşlerdir.

Halk Eğitimi Hususunda Hâmit Zübeyr Koşay'ın Görüş ve Önerileri

Bireylerin ulus bilinci ve millî kimliklerinin oluşmasında, dil, tarih ve kültürel değerlerin öğretilmesinde; geleceğin inşası ve toplumun muasır medeniyeler seviyesine ulaşmasında kapsamlı bir halk eğitimi verilmesinin yeri son derece önemlidir. Çünkü eğitimin bütün merhalelerinde her birey, ulusal yapının en önemli bileşeni ve en aktif paydaşdır (Ekren ve ark. 2022). Eğitim sürecinde donanımlı bir şekilde yetiştirilen yeni nesillerin, bu şuurla hareket ederek sosyoekonomik ve sosyokültürel alanlarda kurum ve kuruluşların gelişimine katkıda bulunacakları ve tüm bunları aldıkları halk eğitimiyle gerçekleştirerek kendi değer yargılarını evrensel düzeyde koruma, geliştirme ve gelecek kuşaklara aktarma vazifesini de en iyi şekilde icra edecekleri önemli bir kazanım olarak görülmelidir. Bunun için verilecek halk eğitimi ile onlara tarih, dil ve kültür bilincinin yerleştirilmesi, onların düşünce dünyalarını millî kimlik ve millî şuur üzerine inşa etmeleri sağlanmalıdır. Bu bağlamda bireyle geleceğin inşası arasındaki en önemli bağın, halk eğitimi üzerinden sağlandığı ifade edilebilir. Böylece kendi toplumunun değer yargılarını bilimsel bilgi ile sentezleyen bireyler, içinde bulunduğu toplumu hem muasır medeniyetler seviyesine taşıyacak hem de evrensel düzeyde millî kimlik bilinci etrafında insanlığın gelişimine önemli katkılar sunacaktır. Bu minval üzere yeni nesillerin istikbalde önemli görevler üstlenmesi ve halk eğitiminin tam manasıyla gerçekleştirilmesi mevzularında Türk kültürüne mühim katkıları olan Hâmit Zübeyr Koşay da kıymetli görüş ve öneriler sunmuştur.

Hâmit Zübeyr Koşay, Tataristan'da, Ufa vilayeti (Minzele) Tilençki-Tamak Köyü'nde 1897'de dünyaya gelmiştir. Yükseköğrenim için Macaristan'a giden Koşay böylece farklı kültürleri tanıma fırsatını bulmuştur. Folklorun önemine her çalışmasında vurgu yapmış; inceleme ve araştırmaları bu doğrultuda şekillenmiştir. Tarih, arkeoloji, müzecilik, etnografya, folklor ve eğitim alanlarında eserler kaleme almış, Türk halkının millî bilincini uyandırmak, millî bir eğitim etrafında toplumu yeniden müreffeh bir seviyeye yükseltmek için çalışmalar yürütmüş ve "En İyi Halk Bilimci" ödülüne (1980) layık görülmüştür (Bayram, 2014). Hâmit Zübeyr Koşay'ın bütün çalışmalarında en büyük gayesinin halkı eğiterek bilinçlendirmek olduğu söylenebilir. Koşay, bu amaç doğrultusunda Avrupa'da önemli araştırmalara katılmış, farklı kurumlarda gözlemlerde bulunmuş ve bunların sistemli bir şekilde Türkiye'de uygulanması için büyük çaba sarf etmiştir. Özellikle halk eğitimi hususunda Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etmiştir (Ceylan.). Koşay eserlerinde "halk terbiyesi" kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Bu çalışmada ise daha kapsayıcı ve güncel olduğunu düşündüğümüz "halk eğitimi" kavramı kullanılacaktır. Böylece bu iki terim arasında bir bütünlük kurulacak, çalışma bu bakış açısıyla dikkatlere sunulacaktır. Hâmit Zübeyr, halk terbiyesini şöyle tanımlamaktadır: "*Halk terbiyesi, insandaki maddi ve manevi kabiliyetleri şuurlu, düsturlu ve ahenkli bir tarzda, güzel, hakiki ve iyi istikametinde inkişaf ettiren tesir ve usullerin heyet-i mecmuasıdır.*" (Hâmit Zübeyr, 1931, s. 12). Koşay daha sonra geliştirdiği bu tanımın kapsamının çok daha fazla olduğuna ve toplumu ilgilendiren her unsurun titizlikle ele alınması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ona göre, halk eğitiminin söz, resim, kitap, musiki, film, radyo gibi çeşitli vasıtaları vardır. Bütün bu vasıtalar halk eğitiminde önemli bir rol oynar: "*Halk terbiyesi, milleti teşkilatlandırma ve millî kıymetlerimizi meydana çıkararak işletme işidir. Halk terbiyesi memleketin şive, mezhep ve medeniyet itibarıyla birçok parçalara ayrılan zümrelerini bir içtimaî vücut ve millet haline yoğurma, fertlerin düşünüş, duyuş ve isteyişini bütün milletin mefkûresine uygun bir tarzda işleyerek ruhu yetiştirme demektir.*" (Hâmit Zübeyr, 1933, ss. 152-159). O, "Şimal Medeniyetleri" olarak adlandırdığı ve yukarıda ismi zikredilen ulusların dünya kültür mirasına katkılarının tartışılmaz olduğunun altını çizer. Ona göre kooperatif teşkilatları, kadın hukuku, zirai, demokrasi, eğitim gibi alanlarda bu medeniyetlerin örnek çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca bu toplumların spor alanında da uluslararası katkıları olduğunu aktarır.

Hâmit Zübeyr, avam ve havas arasındaki uçurumun kaldırılması gerektiğini savunur. Böylece aydın ve halk arasında *Yüksek Halk Mektepleri* vasıtasıyla bağ kurulabilir. İşte bu halk mektepleri toplumu millî, sosyoekonomik ve sosyokültürel olarak müreffeh bir seviyeye ulaştıracak tek güçtür. Bu mekteplerin millî şuur uyandırmak ve insan ruhunu yüceltmek gibi iki temel amacı vardır. Millî şuur, dile önem vermek ve milletin içinden çıkan kıymetli şahsiyetleri millî olarak görmekle gerçekleştirilebilir. Bunu gerçekleştirmek ise ahlaki değerleri gözetmek, insan ruhunu yüceltmek, iyi ve fena yönlerini göstermek ve toplumun faziletlerini benimsemekle mümkün hale gelir (Hâmit, 1931). O, Şimal medeniyetlerindeki gibi millî şuur haiz bir toplum meydana getirmeyi, bu bilinçle halkı kültür ve medeniyette müreffeh bir seviyeye ulaştırmayı hedefler. Koşay'ın Şimal medeniyetlerini misal göstermesi, o ulusların millî değerlere önemle eğilimlerinden kaynaklanmaktadır. Onun, bu hususta değindiği mevzulardan biri de millî eğitimidir. O, millî eğitim ile halk eğitiminin bir bütünlük teşkil ettiğini ifade etmiş ve atılacak adımların bu doğrultuda olması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Koşay'ın millî eğitim özelinde aktardığı düşünceleri, halk eğitimi fikriyatıyla paralellik gösterir. Kendisinin de içinde bulunduğu kurum ve kuruluşların, millî eğitim gayesi doğrultusunda attıkları en önemli adım ise okuma-yazma seferberliğinin başlatılması ve bunun devamlılığının sağlanmasıdır. O, *anal-fabetizm* yani okuma/yazmadan yoksunluk ile mücadele seferberliği için öncü adımlar atmış ve yol gösterici çalışmaların bizzat içinde bulunmuştur (Koşay, 1951b). Bu anlamda en büyük atılımlardan biri de halk eğitimi için oluşturulan kurum ve kuruluşlardır.

Koşay; Türk Ocakları, Halkevleri ve Köy Enstitülerini gelişime destek olan, halk kılavuzlarını yetiştiren kuruluşlar olarak tanımlar ve bunların büyük görevleri olduğunu belirtir. Bu kuruluşların görevlerini ise şöyle sıralar: Okuma-yazma öğretmek ve okuma yazma seferberliğinin gayesine ulaşmasını sağlamak, avam ile havas arasındaki bağı temin etmek, halk eğitimine katılımı desteklemek, Türk sanat eserlerini tanıtmak, monografiler hazırlanmak, mesleki bilgilendirmeler yapmak (Koşay, 1974). Hâmit Zübeyr halk eğitimi konusunda herkesin büyük görevler üstlenmesi gerektiğinin altını önemle çizerek tüm kesimlere büyük vazifeler düştüğünü belirtir. Millî eğitim mevzuunda çeşitli sorular yönelir: İlim adamları halk için hangi eserleri kaleme almıştır veya yazılan eserleri çevirmeyi düşünmüş müdür? Kültür filmleri kategorize edilip toplanmış mıdır? Bu kültür filmleri arşivlenmiş midir? Türk millî benliğini anlatan film senaryoları yazılmış mıdır ve bu minval üzere filmler çekilmiş midir? Sinemalarda kültür filmlerine yer ayrılması mıdır? Yeni gelişmekte olan televizyon "eğlendiren öğretmeyi" hedef alacak mıdır? Diyanet işleri ahlaki ve toplumsal düzenin sağlanması için hutbeler hazırlamış mıdır ve imamlar bu hususta tebliğler yapmış mıdır? (Koşay, 1974). Koşay'ın sıraladığı bu sorular halkı eğitmek maksadı doğrultusunda hangi kurumların aktif rol alması ve tüm bu kurumların halk eğitimine katkılarını açıkça göstermesi açısından kıymete değerdir.

Folklorun halk eğitimindeki rolüne her defasında dikkat çeken Hâmit Zübeyr, halk bilgisinin tanımını ve çerçevesini şöyle ifade eder: Millî varlık halkın maddi ve manevi değerleri üzerine kuruludur. Toplumun iptidai kültürel olguları, bozulmamış ve saf dünya görüşleri

bir hazinedir. Fakat halkın bu değerler etrafında gelişimine engel teşkil edecek unsurlar göz ardı edilmemelidir. Bunlar belirlenmeli ve toplum değer yargıları, kültürel varlıkları bağlamında gelişim göstermelidir. İşte tüm bunları başarmaya muvaffak ilmin adı folklordur (Hâmit Zübeyr, 1932a). Hâmit Zübeyr Koşay folkloru halkın her kesiminden insanın araştırmasına ve aydınlanmak için incelemesine muhtaç olduğu bir ilim olarak tanımlar: “Medeniyet, mitoloji, tarih, yerleşme tarihinde geçen birçok karanlık suallerin haline folklorun verdiği malumat yardım eder. Muallim, hâkim, doktor, idareci için de halk bilgisinin tatbiki cihetten faydaları inkâr olunamaz.” (Hâmit Zübeyr, 1932a, s. 14). Koşay folkloru, halk eğitiminin önemli sac ayaklarından biri olarak görür. Halk kültürüne bu anlamda büyük önem verir. Folklor çalışmalarının halk eğitimi mevzuunda vazgeçilmez bir unsur olduğuna vurgu yapar ve bu değerlerin kayıt altına alınmasını, değerler eğitimi hususunda yeni kuşakların bu düstur üzere yetiştirilmelerini önerir. Bu bağlamda folklorun halk eğitimindeki yerini şöyle açıklar: “Türkler büyük bir ırkın evladı ve eski medeniyetlerin varisidir. Onlar öğrenmişler ve öğretmişlerdir... Kültürümüzün on binlerce senelik emekle kazanılan tabakalarını araştırmalıyız. Türk halkının maddi ve manevi kültürünü tespit ederek büyük Türk camiasına olan ilgisini, aldığı ve verdiği kültür tesirlerini, medeni âlem içinde ifa ettiği tarihi rolü göstermek mecburiyetindeyiz... Tarihi tekâmülü ile halkımızı tanımak ve tanıtmak, ileride varacağı yolu tayin etmek Cumhuriyet hükümeti ilim müesseselerinin başlıca vazifesidir. Bunu başardığı nispette Türk üniversiteleri ve yüksek ilim enstitüleri beynelmilel sahada kendilerinden beklenen ödevi yapacak, aynı zamanda ulusal dirimimizin mihrakı olacaktır.” (Koşay, 1951a, s. 3–4).

Folklor ve eğitimin ayrılmaz bir bütünlük teşkil ettiği gerçeğine dikkat çeken Koşay, halk eğitiminin gerçekleştirilmesi, eğitim ve öğretimin millileştirilmesi ve bu minval üzere yapılacak folklor çalışmalarının işleyişi için bazı tavsiyelerde bulunur: Çocuklar köy hayatından uzak kalmamalı ve halk kültürünün halen daha canlı yaşatıldığı bölgelerde bir eğitim sistemi hayata geçirilmelidir. Bunun için halkın kültürel değerlerinin gerçek manada bilinmesi elzemdir. Aydınların, memleket problemlerini tanınması için halk arasında zaman geçirmesi sağlanmalıdır. Türkiye’de millî konuları ele alan tiyatro metinleri yazdırılması ve oynatılması gerekmektedir. Bu minval üzere millî tiyatrolar kurulmalıdır. Edebî metinlerde halk kültürü her cihetiyle işlenmelidir. Özellikle güzel, çirkin, sevgi, saygı, gelene, görenek unsurlarını içinde yaşatan Türk köylü hayatı ve kültürel zenginlikleri bu eserler aracılığıyla okurlarla buluşturulmalıdır (Koşay, 1974). Onun tüm bu fikriyatı “millî şuur, millî tetkikten doğar” ülküsünün bir sonucu olarak düşünülmelidir. O, bu ülkünün başarıya kavuşması için her bireyi göreve çağırması, herkesin bunu millî bir dava olarak sahiplenmesini, içselleştirmesini istemiştir.

Hâmit Zübeyr Koşay’ın önerileri sadece bunlarla sınırlı kalmaz. Koşay’a göre yüce hedeflere sahip olmayan uluslar yok olup gitmeye veya esaret altında yaşamaya mahkûmdurlar. Onun yüksek gaye olarak addettiği olgu, maddi ve manevi cihette kavi bir medeniyet kurmak ve bu medeniyet içinde menzile ulaşacak millî benliğini korumuş şuurlu bir nesil vücuda getirmektir. Genç nesilleri her yönden koruma altına almak ve en iyi şekilde yetiştirmek bu gayenin başlıca hedefi olmalıdır (Hâmit, 1931). Koşay bilinçli bir kuşak oluşturma hedefini çok önemser. Ona göre değer yargılarını koruma altına alacak ve istikbali en iyi şekilde inşa edecek tek unsur, toplumun faziletleriyle donatılmış ve eğitilmiş bir kuşak yetiştirmektir. Koşay, halk eğitiminin sadece ulusal bazda kalmasını da uygun görmez. Bu doğrultuda ezilen, kültür ve medeniyeti yok olma riskiyle karşı karşıya olan toplumlar da bu konuda desteklenmeli ve eğitilmelidir. Çeşitli nedenlerle yok olmaya mahkûm edilmiş milletleri yeni mücadeleler hususunda bilinçlendirmek, bu gaye doğrultusunda atılacak en mühim adımlardan biridir. O, savaşlar sebebiyle yıkıma maruz kalan her ulusun kültür ve medeniyetinin yeniden inşasını hayal etmiştir. Bu çerçevede her milletin haiz olduğu değerlerle varlığını sürdürülmesi ve onların dünya kültür mirasına katkılarının devamının sağlanması önemlidir. Yıkıma uğrayan toplumlar her yönden desteklenmelidir. Şuurlu bir millet ancak bu şekilde varlığını sonsuza dek sürdürebilir.

Hâmit Zübeyr Koşay halk eğitimi hususunda devletlerin oluşturduğu kurum ve kuruluşların önemine ayrıca dikkat çekmiştir. Ona göre savaşlar her alanda bir müesseseleşme gereğini doğurmuştur. Bu müesseselerin en temel yapı taşı ise halkın kendisidir. Bunların işlevi ve halkın buralarda etkin rol oynaması göz ardı edilmemelidir. Çünkü devletleri ayakta tutan bu müesseselerdir ve bunlara devamlık kazandıran da yine bizatihi halkın kendisidir. Koşay, halk eğitiminin sağlam temeller üzerine oturtulması ve çağın gerekleri doğrultusunda adımlar atılması gerektiğini savunur. Bu minval üzere sanat ve teknoloji alanında zamanın temposuna ayak uydurulmalıdır. Farklı milletler özellikle de Avrupa sanat alanında ve teknik alanda hızlı bir gelişim göstermektedirler. Uluslar, sanat ve teknik alanlarda kendilerini geliştirmek ve hızla gelişen dünyaya ayak uydurmak zorundadırlar. Aksi takdirde geri kalmış medeniyetler silinip gidecek, unutulacak ve tarih sayfasında yerlerini asla alamayacaklardır. Geçmişe son derece önem veren Koşay, istikbalin aydınlık olması için gelecek adına şimdiden çeşitli önlemlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda medeni ve kültürel faaliyetlerde, içtimai hayatın işleyişinde çeşitli düzenlemelere gidilmeli ve gelecek adına yatırımlar yapılmalıdır (Hâmit, 1931). Bunun gerçekleştirilmesi için halkı ilgilendiren her unsurun tüm yönleriyle sağlıklı bir işleyişe sahip olması gerekliliğine vurgu yapar.

Hâmit Zübeyr Koşay’a göre sağlık, eğitim, spor, aile yönetimi gibi alanlarda önemli reformlara ihtiyaç vardır. Bu reformlar sayesinde sağlıklı bir düzen vücuda getirilmiş olacaktır. Bireyin düzelmeleriyle toplum, toplumun düzelmeleriyle müesseseler, müesseselerin düzelmeleriyle devlet düzellecektir. Bu işleyişin en önemli parçasını halk oluşturur. Birey, toplum, müesseseler ve devlet bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır. Refah seviyesini yükseltmeyi, kültür ve medeniyet olarak tam tekmil olmayı arzulayan bir ulus buna önem vermelidir. Koşay, bu önerilerin ardından halk eğitimi bağlamında icra edilmeye başlanan uygulamalardan bahseder ve bundan sonra atılması gereken adımları sıralar. Halk eğitimi konusunda atılan en önemli adımın dil çalışmaları olduğunu belirtir. O, dil mevzusuna özenle eğilmiş ve millî mekteplerin Anadolu’nun her vilayetine yayılmasının önemini izah etmiştir. Neticede, millet mekteplerinde yaklaşık beş yüz bin kadın ve erkek okuma ve yazma faaliyetlerine başlamıştır. Farklı illerde binden fazla okuma odası açılmış, çeşitli halk neşriyatları yapılmış ve illere binlerce cilt kitap gönderilmiştir (Hâmit, 1931). Koşay’ın halk eğitimi hususunda dikkat çektiği en mühim müesseselerden biri de müzelerdir. O, çok büyük önem verdiği müzecilik mevzuunda, Türkiye’de öncü faaliyetler yürütmüştür. Kültürel değerlerin müzeler aracılığıyla koruma altına alınması onun gayelerinden biridir:

“Müze geniş manası ile bir mektep, halk terbiyesinin en mühim vasıtalarından biri ve harsi varlığımızın da tecessüm etmiş şeklidir. Müzeler beşeriyetin ve milletin maddi ve manevi hayatının aynasıdır.” (Hâmit Zübeyr, 1932b, s. 3). Maddi-manevi kültür değerlerinin korunmasında büyük bir önemi haiz olan müzeleri, eski ile yeni arasındaki bağın kurulmasında vazgeçilmez bir mekân olarak görmüştür. Böylece

müzelerin dünya kültür mirası açısından önemine dikkat çekmiştir. “Halk Müzeleri” makalesinde bu müzelerin faydalarını şöyle aktarır: “Halk müzeleri hem maddî kültür belgelerini hem de geçmişî, yaşanan günlere bağlayan ata hatıralarının canlı örneklerini, izlerini barındırır. Yalnız aydın vatandaşlar değil, aynı zamanda asıl halk orada kendini bulur, ne idiğini öğrenir. Halk müzelerinin değer biçilemez terbiyeci karakterinin yanında başka büyük faydaları da vardır.” (Koşay, 1974, s. 130). Hâmit Zübeyr’e göre halk müzeleri bir millet için olmazsa olmazdır. Kültürel zenginliklerin korunması ve halkın eğitilmesi için en uygun mekânlar buralar olmakla birlikte, müzelerde halk geçmişi görür, benliğini unutmaz ve geleceğini bu zenginlik üzerine kurar. Koşay, maddî kültür öğelerinin muhafazası ve toplumun eğitilmesi için bir müze oluşturma gayesini şöyle ifade eder: “Halk kültürünün elbirliği ile tetkiki, tespiti, yayınlanması ve gelecek nesillere miras kalacak belgelerin toplanarak müzelere mâl edilmesi en acil davalarımızdan biridir.” (Koşay 1969). Anadolu’nun her köşesine müze yapılmasını bir vazife olarak görmüştür. Bu görevde toplumun her kesiminden birey sorumluluk almalıdır ve vicdani olarak bu sorumluluğu üstlenmelidir. Böylece herkes bu millî vazifeyi içselleştirmeli ve herkes gücü nispetinde bu projeye katkı sunmalıdır. Halk eğitimi gayesi doğrultusunda ayrı değer verdiği etnografya müzelerinin oluşturulmasının bu anlamda yapılacak en önemli faaliyetlerden biri olduğunu savunur.

Halk eğitimi kapsamında etnografya müzelerine ulvi vazifeler düştüğünü ve bu müzelerin kültürün korunması ve aktarılması cihetinde önemli vasıtalar olduğunu belirtir. Ona göre, etnografya müzeleri bu manada çeşitli misyonlar üstlenecektir: Bu müzeler kadim Türk milletinin kendi ulusal müzesi olacaktır, bu müzelerin içeriği zengin bir kültürel mirasa sahip Türk’ün kendisi, onun maddî ve manevî kültürel değerlerinin bütünü olacaktır. Türk halkının dünya görüşünün, duygu ve düşüncelerinin, vasıflarının, değer yargılarının anlaşılması bu müzeler özelinde anlam bulacak, amaçlanan millî şuur ancak bu millî değerlerin inceleme, araştırma ve ortaya konulmasıyla gerçekleşecektir. Oluşturulan bu müzeler halkın kendisini ve ideallerini hedef tutan çalışmaların en önemli merkezi, millî şuurun aynası olacaktır. Böylece işlevleri sıralanan bu müzeler, halkın eğitilmesinde en kıymetli merkez konumuna yükselecektir. Görüldüğü üzere Türk kültür ve medeniyeti hususunda önemli inceleme ve araştırmalara imza atmış olan Hâmit Zübeyr Koşay, toplumun her alanda çağdaş bir seviyeye yükselmesi amacıyla halk eğitimine büyük ehemmiyet vermiştir. O, halk eğitimi hususuna çok yönlü yaklaşmış; folklorun, millî eğitimin ve kurumların bu işleyiş içindeki önemine özellikle dikkat çekmiştir. Geçmişle gelecek arasında bağ kurulmasında ve aydınlık bir istikbalin inşasında halk eğitiminin büyük bir rol üstlendiğini, her bireyin bunu millî bir görev addederek bu düstur üzere hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç

Ulus bilinci etrafında müreffeh bir seviyeye ulaşılmasında halk eğitimi, son derece mühim bir yere sahiptir. Bu eğitim, toplumun değer yargılarının oluşmasında, şekillenmesinde, kökleşmesinde ve gelecek kuşaklara aktarılmasında kıymetli bir vasıta. Halk eğitiminin icrasında çeşitli vasıtalar kullanılmaktadır. Bunların başında dergi, gazete, mecmua, TV, radyo, internet gibi basın-yayın organları gelmektedir. Bu vasıtalar dönem şartlarına göre etkin bir şekilde yararlanılmaktadır. Ayrıca çeşitli kurum ve kuruluşlar halk eğitiminde son derece büyük bir öneme sahiptir. Halk, bu kurum ve kuruluşlar aracılığıyla çeşitli alanlarda farklı şekillerde eğitilmektedir. Halk eğitiminde, halk anlatılarının topluma buluşturulmasının ve dil hassasiyeti gözetilen edebî ve sanatsal çalışmaların ön plana çıkarılmasının, kültürel belleğin taşıyıcısı olan her unsurun folklor eğitimi bağlamında genç kuşaklarla buluşturulmasının önemli olduğu görülmektedir. Halk eğitiminin anlamının ve kapsamının son derece zengin olduğu, birey, toplum, devlet ilişkisinin bu anlamda son derece mühim olduğu vurgulanmalıdır. Bu sebeple halk eğitiminin bütünlük teşkil etmesinin bir zorunluluk olduğu, bu ilişki kapsamında bireylere, topluma ve devlet kurum-kuruluşlarına ayrı ayrı vazifeler düştüğü ifade edilmelidir. Halk eğitimi kapsamında ön plana çıkan hassasiyetlerden biri de millî eğitimdir. Halk eğitiminin sağlıklı temeller üzerinde icrası millî eğitimden geçer. Bu sebeple millî şuur, millî benlik, bayrak ve vatan sevgisi kısaca millî hassasiyetlerin etkin bir şekilde kullanıldığı halk eğitiminin; genç nesillerin bu bilinçle yetişmesine vesile olacağı, bireylere ulus olma şuru kazandıracığı aşikardır. Böylece bilim, teknoloji, sanayi ve sanat gibi alanlarda yapılacak çalışmaların bu minval üzere bina edilmesi hayali de gerçekleşmiş olacaktır. Halk eğitiminin cinsiyet ayrımı olmaksızın gerçekleştirilmesinin son derece mühim olduğu vurgulanmalıdır. Bunun yanı sıra uluslararası gelişmelerin takip edilmesi ve eğitim ve öğretim uygulamalarının topluma uygunluğu gözetilerek kullanılması da önemli adımlardan biridir.

Tüm bu dikkatler etrafında bireysel, toplumsal ve ulus olarak maddî ve manevî her alanda gelişme gösterilmesi hususunda ve muasır bir medeniyetin inşası doğrultusunda halk eğitiminin rolünün ve öneminin son derece büyük olduğu ifade edilmelidir. Toplumun öz benliğiyle, dünya kültür mirası içinde yer alması, çok yönlü ve kaynağını millî değerlerden alan bir halk eğitimiyle mümkündür. Bu amaçla devletin en üst kademelerinden toplumun en alt tabakasına kadar her birey bu dikkatle hareket etmeli, millî vazife olarak addedilen bu görev için çalışmalı ve üstüne düşen görevi eksiksiz yerine getirmelidir. Böylece halk eğitimi ve millet olma bilincinin ayrılmaz bir bütünlük teşkil ettiği görülecek, toplum müreffeh bir seviyeye yükselerek çağdaş muasır medeniyetler içindeki yerini almış olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Ağaoğlu, A. (2013). Millî Terbiye (Haz. Şeref Göküş). *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 211–216.
- Bayındır Uluskan, S. (2006). Atatürk Döneminde Halk Terbiyesi ve buna dair bir yayının örneği halk dergisi. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 9, 189–208.
- Bayram, S. (2014). *İlk türk Hafiri Hâmit Zübeyr Koşay'ın Belgelerle Biyografisi*. Önder Matbaacılık.
- Ceylan, M. N. (2017). *Hâmit Zübeyr Koşay'ın Hayatı ve Halk Bilimi ile İlgili Çalışmaları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Çobanoğlu, Ö. (2016). *Halkbilimi kuramları ve araştırma Yöntemleri Tarihine giriş* (8. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Düzgün, D. (1982). *Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun Folklor ve Halk Edebiyatı ile İlgili Çalışmaları*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ekren, N., Parlar, H., & Ekren, N. (2022). Yükseköğretimde yeni Nesil öğrenci Odaklılık: Girişimci öğrenci Yetiştiren Yükseköğretim kurumu konsepti ve sıralaması. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(1), 1–9. [\[CrossRef\]](#)
- Erik, M. A. (2022). *Halk bilgisi Mecmuası (İnceleme-Metin)*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Güvenç, A. O. (2022). Halk Hikâyelerinin İşlevleri. *Turcology Research*, 73(1), 57–83. [\[CrossRef\]](#)
- Hâmit, Z. (1931). *Halk Terbiyesi*. Köy Hocası Matbaası.
- Hâmit Zübeyr (1932a). *Halkbilgisi Kılavuzu*. Kitap Yazarlar Kooperatifi Matbaacılık ve Neşriyat.
- Hâmit Zübeyr (1932b). *Tarihi Abidelerimizi Koruyalım*. Hâkimiyeti Millîye Matbaası.
- Hâmit Zübeyr (1933). Halk Terbiyesi Vasıtaları. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 1(2), 152–159.
- Koşay, H. Z. (1951a). *Anadolu'nun Etnografya ve Folkloruna dair malzeme / Alacahöyük*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Koşay, H. Z. (1951b). Halk Terbiyesi üzerine düşünceler. *Nilüfer Dergisi*, 69, 2–3.
- Koşay, H. Z. (1969). Türkiye'de Etnografya ve folklor Araştırmaları. *Önasya Mecmuası*, 4(47).
- Koşay, H. Z. (1974). *Makaleler ve İncelemeler*. Ayyıldız Matbaası.
- Osman Halit (1933). Cumhuriyette Halk Terbiyesi. *Ülkü Halkevleri Mecmuası*, 2(10), 289–293.
- Yanardağ, A. (2018). Erken cumhuriyet dönemi millî eğitim Tartışmalarında ali Haydar Bey'in millî terbiye Başlıklı raporu. *Atatürk Yolu Dergisi*, 63, 387–418.
- Ziya Gökalep (1975). *Türk Ahlâkı*. Toker Yayınları.
- Ziya Gökalep (1981). *Makaleler-V* (R. Kardaş, Haz.). Kültür Bakanlığı Yayınları.